

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 20-21 квітня 2017 року)

**Суми
2017**

Більшість скорочень та телескопічних одиниць є прагмемами, які реалізують свій прагматичний потенціал в певних мовленнєвих ситуаціях. Слова, утворені механізмами скорочення, грають особливу роль у рекламному дискурсі, адже реклама завжди діє в умовах обмеженого часу та простору.

1. Pinterest [Electronic resource]. - Access mode : <https://pinterest.com>
2. Urban Dictionary [Electronic resource] / 1999-2016. - Access mode : <http://www.urbandictionary.com>
3. Adsoftheworld [Electronic resource]. - Access mode : <https://adsoftheworld.com>
4. Медвідь О. М. Комп'ютерний сленг. О. М. Медвідь. Видавництво СумДУ. – 2005.

ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АНТОНІМІВ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПРОЗОВОМУ ТЕКСТІ

Квартник Я. А., студ. гр. ПР-31

Мовчан Д. В., канд. філол. наук, доцент кафедри ГФ

Для сучасної лінгвістичної науки характерним є посилений інтерес до прагматики дискурсу, його функціонування, до компонентів комунікативної ситуації. Доведено, що будь-який мовний матеріал має прагматичне спрямування, оскільки прагматика експліцитно передбачає вплив адресанта на адресата.

Прагматичний вплив – це спільний результат, вираження підсумків дії прагматично спрямованих мовних засобів, що створюються внаслідок низки соціальних, суб'єктивно орієнтованих та емоційно-забарвлених стосунків суб'єкта мовлення із зазначеним [1, С. 5]. Одним із засобів такого впливу є антонімія як мовна універсалія.

Антонімія в художньому тексті – більш широке поняття, ніж власне мовна антонімія, оскільки включає в себе мовленнєвий аспект (контекстуальні антоніми та антитезисні побудови). Антоніми дозволяють відображати подвійність і нерідко суперечливість явищ реальності, позначаючи протилежні, але співвідносні поняття. Ця мовна категорія широко використовується при організації складного художнього світу, який служить аналогом реального, але наповнений

елементами, що визначаються індивідуально-авторською свідомістю (наприклад, художній час і простір, структуровані автором не за аналогією з реальним часом і простором, а в залежності від інтенцій мовця).

Контекстуальна, або індивідуально-авторська антонімія, на відміну від мовної, надає набагато більший спектр можливостей вираження художнього задуму: *Und ich trefflicher Seeman, ergraut zwischen **Himmel und Wasser** wie es sich für einen Mann geziemt, dem die Interessen* [2, S. 3].

Класичними узуальними антонімами можна вважати антонімічні пари *Himmel – Erde, Wasser – Feuer*. Описуючи людське буття, більшість авторів вдаються до використання антонімічної пари *Himmel – Erde*. Проте, щоб підкреслити особливості світогляду та повсякденного життя моряків, автор використовує пару оказіональних антонімів *Himmel - Wasser*, що й надає тексту необхідного комуникативного ефекту.

Досить ілюстративним є використання номінативних мовних одиниць, що вступають в антонімічні відношення лише в поєднанні із дійсною антонімічною парою: *Mein Gott, der du mir die **Freiheit des Lebens**, der du mir **die Ruhe des Todes** genommen!* [2, S. 72].

Контекстуальними антонімами можна вважати і пареміологічні мовні одиниці, що наділені контрастивним значенням, наприклад: *Die Spanier bedenken und **erwägen**, die Franzosen **erfinden*** [2, S.18].

Прагматика тексту з використанням фразеологічних антонімів з протилежними компонентами побудована, як бачимо, на мовній грі, коли навмисно зближуються різні за семантичним наповненням лексеми й відбувається декодування актуальних смислів. Під час тлумачення таких фразеологізмів легко встановити диференційні семантичні ознаки, покладені в основу протиставлення.

Іноді автор удається до мовної гри з використанням антонімів, розміщуючи їх у межах одного висловлення:

*Dann lassen Sie mich gehen, Sprach Morel **düster**, oder ich fange an zu glauben, Sie lieben mich nicht **meinetwegen**, sondern **ihretwegen*** [2, S. 722].

У мовному полотні художнього тексту можна спостерігати різні модифікації антонімічних мовних одиниць: описові, патетичні, характеристичні тощо. Їхніми властивістями є влучність, образність, стилістична напруженість. Такий спосіб відтворення думки і

спроможність комуніканта висловлювати стисло і образно ілюстрацію за допомогою антонімів підсилює енергетику та довершеність тексту.

Залежно від свого комунікативного наміру адресант підбирає для передачі інформації мовні одиниці з потрібним денотативним і прагматичним значеннями, організовує їх у висловленні у такий спосіб, щоб реалізувати свою комунікативну стратегію та справити потрібний прагматичний вплив на адресата (читача). Як узуальні, так і окупаціональні зміни у структурі антонімів завжди мотивовані: вони пристосовують традиційну форму та значення до конкретної ситуації спілкування.

1. Кочерган М. П. Парадигматика // Українська мова. Енциклопедія / Редкол. : Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. / М. П. Кочерган – К. : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – 458 с.
2. Dumas A. Der Graf von Monte Christo / Alexandre Dumas ; [üb. ins Deutsche von M. Dannwitz] – ISBN-13 : 978-3866472921. – Anaconda, 2008.
3. Мовчан Д. В. Шляхи актуалізації прагматичного потенціалу антонімів (на матеріалі іменників сучасної німецької мови) / Д. В. Мовчан // Наукові записки: зб. наук. пр. Кіровоградського держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка – Кіровоград : РВВ КДПУ - 2010. – Вип. 89(3), сер. «Філологічні науки» (мовознавство). – С.201 – 204.

МОВЛЕННЄВІ КОДИ

Ковтун В., студ. гр.ПРм-61

Швачко С. О., д-р філол. наук, професор кафедри ГФ
(Сумський державний університет)

Анохіна Т. О., докторант
(Київський національний лінгвістичний університет)

У лінгвістиці останніх років інтенсивно дискутуються питання мовленнєвих кодів, одиниць і категорій мови в їх психо-когнітивному вимірі «тут і тепер» - живої комунікації. Домінуючими на часі є метазнаки: *дискурс, текст, комунікація, вербальні та невербальні засоби спілкування*. Значущим є осмислення номінативних одиниць (НО) на векторі адресант-адресат, вивчення їх системно-функціонального буття. Семіотичний (знаковий) характер НО є